

Közúti komendáns szolgálat megszervezése, ellátása a harctevékenységekben és a hadműveletekben

Török Zoltán alezredes

A cikk megírására elsősorban az készített, hogy a közúti komendáns szolgálat hovatartozását, helyét – szerepét érintő kérdésekben, de a különböző törzseknel a közúti biztosítás megszervezésének gyakorlatában is bizonytalanságok, tisztázatlanságok tapasztalhatók. Ennek eredményeként a harcászati gyakorlatokon és különböző szintű hadijátékokon a közúti komendáns (forgalomszabályozó) szolgálat felkészítését, annak ellátását nem alapozzák meg kellően. A forgalomszabályozó katonák ténykedésében az előjárói parancsok nem jutnak egyértelműen érvényre.

A kérdéssel kapcsolatos bizonytalanságok eloszlatásának szeretnék az e téren szerzett ismereteim és tapasztalataim alapján segítséget nyújtani: a közúti biztosítás, a közúti komendáns szolgálat elvi kérdéseinek tisztázása, helyének, szerepének pontosítása, a szolgálat tevékenysége rendjének, tartalmának bemutatása útján.

I.

Közúti biztosítás

A közúti biztosítás, mint mindenfajta harcbiztosítás a harctevékenységnek van alárendelve, annak érdekében kerül megszervezésre és annak sikerét alapozza meg.

V. J. Petrenkó altábornagy¹ tanulmányában logikus okfejtéssel állapítja meg: „...A harctevékenységek és azok biztosítása elválaszthatatlanok egymástól: egységes és oszthatatlan folyamatot alkotnak a fegyveres harcban... A harctevékenységek biztosítása nem más, mint a kellő anyagi-technikai és másfajta *ellátás*, valamint a harcfeladatok sikeres teljesítéséhez szükséges *feltételek* megteremtése... A *feltételt* mint állapotot (amely alapul szolgál valamilyen tevékenységhez) és mint *rendszerabályokat* (amelyektől a tevékenység sikere függ) kell értelmezni...”

E megállapítás szerint a közúti biztosítás sok más biztosítási ágazat mellett a harctevékenység sikeres megvalósításának egyik felételét kell, hogy meg-alapozza (1. sz. vázlat).

¹ Honvédelem 1977/. „A harcbiztosítás lényegéről” 37–45. oldal.

A közúti biztosítás helyének, szerepének meghatározása tekintetében elegendő az érvényben levő Harcászati Szabályzatban, illetve a Törzsszolgálati Utasításban foglalt meghatározásokra utalni.²

„A komendáns szolgálatot a parancsnok elhatározásának és utasításainak, valamint az előljáró törzs intézkedéseinek megfelelően a törzs szervezze meg abból a célból, hogy biztosítsa a *csapatok idejében történő rejtett mozgását*, összpontosítását, szétbontakozását és elhelyezését, továbbá, hogy fenntartsa a meghatározott rendet és ellenőrizze az álcázási rendszabályok betartását. A *komendáns szolgálat egyik legfontosabb feladata a forgalomszabályozás.*”

„Komendáns szolgálatot menetvonalakon, elhelyezési körletekben, aknazárakon és szennyezett terepszakaszokon keresztül vezető átjáróknál, átkelő helyeken, hegyi átjáróknál, be- és kirakó körletekben és a hadtápegységek (alegységek) elhelyezési körletében kell létrehozni”.

A Törzsszolgálati Utasítás más helyen³ meghatározza: „A *törzskomendáns* felelős a vezetési pontok őrzéséért, védelméért és álcázásáért, a vezetési pontok körletében a megszabott rend fenntartásáért, a forgalomszabályozásért, valamint a személyi munka- és pihenőhelyek időben történő berendezéséért...”

A Katonai Rendészeti Utasítás a rendészeti szolgálat feladatát eképpen határozza meg:⁴ „... rendszeresen ellenőrizze a katonai és állampolgári fegyelem érdekében kiadott jogszabályok, szabályzatok, parancsok, intézkedések végrehajtásának a fegyveres erők tagjai részéről történő betartását...”

Végezetül ismét a Törzsszolgálati Utasítás egy másik meghatározását idézem:⁵ „A harctevékenység biztosításának megszervezése magába foglalja a *biztosítás minden fajtájára vonatkozó feladatok*, valamint a végrehajtásukhoz szükséges erők és eszközök *meghatározását*, e feladatok eljuttatását a végrehajtókhoz és a *bevont erők együttműködésének szabályozását*...”

Mint a kiemelt meghatározásokból kitűnik a *komendáns szolgálat* biztosítási fogalom, e tekintetben azonosság van (mely egyben az eltérő vélemények okozója is), míg a célok megvalósításában, a feladatok tartalmában, valamint a végrehajtást biztosító szervek és szakcsapatok összetételében, alárendeltségi viszonyában és rendeltetésüknek megfelelően eltérő sajátosságok vannak. (2. sz. vázlat).

Nem kívánok külön is foglalkozni a törzs-, helyőrség-, rendészeti-, átkelőhely és más komendáns szolgálatok szakfeladatai taglalásával, mivel azokat, mint a közúti komendáns szolgálat feladatait is szakutasítások rögzítik.

A cikk témájának megfelelően és az 1. sz. vázlat szerinti összefüggések bemutatása alapján: a közlekedési (közúti) biztosítás a harctevékenység (hadművelet) hadtápbiztosításának szerves részét képezi.

A közlekedési biztosítás magába foglalja a közlekedési utak és a szállítóeszközök előkészítésével és üzemeltetésével; a közlekedési hálózat műszaki-technikai biztosításával és helyreállításával kapcsolatos rendszabályok komplexumát, valamennyi közlekedési ágazat folyamatos működésének biztosítása céljából. A közlekedési szolgálat által szervezett és irányított biztosítási feadatok szere-

² MN Harc. Szab. 71. pontja.

³ MN Törzsszolg. Ut. 61. pontja.

⁴ MN Törzsszolg. Ut. 28. pontja.

⁵ Katonai Rendészeti Utasítás 2. pontja.

⁶ Törzsszolgálati Utasítás 125. pont 2. bekezdés.

pe és jelentősége meghatározó a hadművelati tevékenységek előkészítése és végrehajtása során. E feladatok biztosításában betöltött szerepe és felelőssége – a csapatok nagymérvű gépesítésével és párhuzamosan azok megnövekedett mozgékonyásával – mindinkább fokozódik.

A közúti komendáns szolgálat a katonai gépkocsiutakon végbemenő hadiforgalom közúti biztosításának megszervezését, ellátását és kiszolgálását végzi. A közúti biztosítás magába foglalja:

- a katonai gépkocsiutak és műtárgyak felderítését;
- a katonai gépkocsiutak kijelölését;
- az utak műszaki előkészítését, forgalomra való berendezését és fenntartását;
- a közúti komendáns (diszpécser irányító-, ellenőrző és forgalomszabályozó) szolgálat megszervezését és ellátását;
- az utak és objektumai műszaki-technikai biztosítását, őrzését;
- meghatározott területeken közúti kiszolgáló helyek (egészségügyi-, étkeztető-, pihenő-, üzemanyagtöltő-, technikai segélyhely) megszervezését.

A közúti biztosításban résztvevők komplex feladatának megszervezését a közlekedési (közúti) szolgálat, azok végrehajtását pedig a közúti komendáns (forgalomszabályozó), valamint az út- hidépítő szakcsapatok végzik.

A katonai gépkocsiutakon a hadiforgalom *tervezését és megszervezését* a közlekedési (közúti) szolgálat bevonásával a hadművelati törzsek; annak *irányítását*: az adott tagozat közlekedési szolgálat főnöke vezetésével a közlekedési törzsek és a közúti komendáns egységek (alegységek) diszpécser szolgálatának hálózata; a forgalom *ellenőrzését*: az ellenőrző-áteresztő pontok, a forgalomszabályozó járóőrök rendszere; a forgalom végrehajtásának közvetlen *szabályozását* a katonai gépkocsiutakon felállított forgalomszabályozó katonák és a telepített forgalomszabályozó technikai eszközök valósítják meg. Magasabb-egységeknél és egységeknél a forgalom irányítása is a hadművelati törzsek hatáskörébe tartozik.

Katonai gépkocsiutak rendszere

(3. sz. vázlat)

A menetek és gépkocsioszlopok hadiforgalmának szervezett lebonyolítására a meghatározott sávban, a rendelkezésre álló úthálózatból megfelelő irányú, minőségű, mennyiségű és áteresztőképességű utakat kell kijelölni és igénybe venni. Ezek iránya és mennyisége feleljen meg a csapatok tevékenysége és erőki-fejtése irányának; műszaki kiépítettsége tegye lehetővé a kétirányú forgalmat, valamint az utakon elérhető legnagyobb sebességet; biztosítsa a követelményeknek megfelelő, naponkénti áteresztőképességet.

A katonai gépkocsiutak hálózata a csapatok küzdő vonalától a hátsószálig és annak területén kijelölt objektumokig, anyagi bázisokig megszakítás nélkül kell, hogy vezessen. A hadművelati hadtáp útjait a legmegfelelőbb csapatutak közül kell kiválasztani, és továbbfejleszteni a hadművelati irányoknak megfelelően.

- A *frontális irányú fő gépkocsiutak* (FGU) rendeltetése a mögöttes területen levő második lépcsők tartalékban levő csapatok előrevonásának, a hadművelati felépítésben (harcrendben levő) csapatok manőverének ütközetbe (harcba) vetésének; az után- és hátraszállítások végrehajtásának, sebesültek ki-

ürítésének; a törzsek és a hadtápcsapatok (intézetek) áttelepülésének biztosítása.

A fő gépkocsiutak száma lehetőleg egyezzen meg az első lépcsőben levő csapatok, de legalább a hadművelleti (harcászati) irányok számával. A fő utaknak megfelelő mennyiségben egyidejűleg *kisegítő* (tartalék) gépkocsiutakat (KGU) is ki kell jelölni.

- A *harántirányú utak* (HU) rendeltetése az, hogy biztosítsa a frontális (fő- és kisegítő) utak szükséges mérvű összekapcsolását; a forgalomnak egyik útról a másikra való szükségszerű átterelhetőségét. Harántutakat kell kijelölni és berendezni az alárendeltek és a saját rakéta- és hadtáp objektumok, folyóakadályok, mocsarak átkelőhelyeinek összeköttetésére; hegységek, szennyezett zónák megkerülésére, de legalább 60-80 km-enként egyet-egyet.

- A *bekötő utak* (BU) rendeltetése az adott hadművelleti területen *körleiben* elhelyezkedő csapatoknak, rakéta-, hadtáp és más objektumoknak (vasútállomások, kikötők, repülőterek) a berendezett katonai gépkocsi úthálózatba való bekapcsolása.

- A *lánctalpas járművek részére* - amennyiben erre lehetőség van - külön utat (LU) kell kijelölni a fő gépkocsiúttal párhuzamosan. Rendeltetése a műutak burkolatának és azok műtárgyainak állagvédelme; a forgalom minőségbeli széttagolása, a gépkocsiutak követelmények szerinti áteresztőképességének növelése.

- A *kisegítő (kerülő) utakat* (KU) a veszélyeztetett objektumok, illetve a már bekövetkezett csapások, vagy a forgalom által rombolt-megrongálódott objektum, útszakasz kikerülése, a helyreállítási munkák zavartalan végrehajtásának biztosítása céljából kell kijelölni.

II.

A közúti komendáns szolgálat megszervezése

A közúti komendáns szolgálat megszervezése a csapatok és szállítmányok gyors és szervezett közlekedését biztosító legfontosabb rendszabály.

Magába foglalja:

- a közúti komendáns övezetek (ku. kom. dd.), sávok, (ku. kom. z.) és körzetek (ku. kom. szd.) határainak kijelölését;

- a katonai gépkocsiutak vonalvezetésének meghatározását, azokra a közúti biztosítás feladatait végrehajtó útvonal és útszakasz (átkelőhely) komendánsainak kijelölését;

- a katonai forgalom megszervezését (az utak forgalmának tervezését, a forgalmi rendszabályok meghatározását);

- a közúti komendáns (forgalomszabályozó) szakcsapatok alkalmazásának (erői és eszközei felhasználásának) tervezését, feladataik megszabását;

- a katonai forgalomban résztvevők részére - az utak kijelölésével, igénybevételeivel és a forgalmi rendszabályokkal kapcsolatos - intézkedések kiadását.

A közúti komendáns szolgálat megszervezését és irányítását a csapatutakon az adott magasabbegység (egység) parancsnok felelőssége mellett a törzsfőnök végzi. A *hadművelleti hadtápban* kijelölt katonai gépkocsiutak komendáns szol-

gálatának megszervezését és irányítását a pk. HTPH felelőssége mellett az adott seregtest közlekedési szolgálat főnöke hajtja végre.

A *közúti komendáns övezetek*, sávok és körzetek határait a területi felelősség elhatárolása céljából a hadtáp direktívában kell kijelölni. Kijelölésükre főként a csapatok előrevonásakor, a hadművelleti átcsoportosítások végrehajtása során, illetve védelmi hadműveletben kerül sor. Támadó hadműveletekben a közúti szolgálat részére a fő gépkocsiutak továbbfejlesztésének irányát határozzák meg – a naponkénti konkrét közúti biztosítási feladatok megszabása mellett (4. sz. vázlat).

Adott közúti komendáns területen (övezetben, sávban, körzetben) – útvonalon vagy annak útszakaszain, illetve csapatutakon a felelősség elve szerint a közúti komendáns szolgálat – forgalomszabályozás – megszervezéséért és ellátásáért az adott egység, magasabbegység parancsnoka; illetve az adott seregtest, tábori- és központ hadtáp főnöke (közlekedési szolgálat főnöke) felelős.

A közúti szolgálat megszervezését a katonai gépkocsiutakon harc-, hadművelleti naponként, önálló csapatmozgások esetében a menetvonal egészére, illetve a menet teljes időtartamára kell megszervezni. Amennyiben a csapatok mozgására kijelölt menetvonalak egyes szakaszokon (pontokon) egybeesnek (kereszteznek) a hadsereg (FRONT, tábori-, központi hadtáp) utakkal (utakat), az előljáró (hadművelleti törzs, közlekedési szolgálat) köteles a szükséges egyeztetéseket és az együttműködés kérdéseit is leszabályozni, a feladatokat a felelősség szerint elhatároltan megszabni.

A közúti komendáns szolgálat feladatai naponkénti megszabását (a csapatok menetére vonatkozó parancsok megalapozását) az előljáró parancsnok elgondolása és az általa megszabott fontossági sorrend követelményei szerint, a hadművelleti törzseknel készített „előrevonási tervek”-ben; a közlekedési törzsekben összeállított „útforgalmi tervek”-ben kell feldolgozni.

A tervező munka végrehajtásában a hadművelleti törzsek által készített előrevonási terv elkészítése az elsődleges. A hadtáp jellegű mozgásokat a tervezés második ütemében a közlekedési törzseknel a fő gépkocsiutak mindegyikére (külön-külön) – az utak csapatmozgások általi foglaltsága szerinti lehetőségeinek figyelembevételével – kell a csapatok számozásával, illetve szállítmányszámok alkalmazásával megtervezni. A hadtáp jellegű mozgásokat a pk. HTPH által, a hadművellet hadtápbiztosításra kialakított elgondolása (a csapatok feltöltésével, a sebesültek kiürítésével, a hadtáp áttelepítésével stb. kapcsolatos követelményei) és a meghatározott fontossági sorrendje képezi.

Az *útforgalmi tervek* (5. sz. vázlat) magába kell foglalnia az adott fő gépkocsiutakra vonatkozóan:

- a kilométertengelyt a haránt-, bekötő-, és kerülőutak metszéspontjaival; az út legfontosabb objektumait; az útvonalon felállítandó diszpécser- és ellenőrző-áteresztő pontokat;

- az időtengelyt;

- az útvonalra tervezett oszlopok mindkét irányú mozgásának grafikus ábrázolását, azok be- és kilépési pontjait az adott ponton (éllel-véggel való áthaladásának megfelelő szélességgel), a pihenő- vagy egyéb előrelátható szükségzerű várakoztatások helyének és idejének feltüntetésével;

- az egyes oszlopokra vonatkozó jellemző adatokat (megkülönböztető csapatjelzések, járművek db-száma, stb.);

- az útvonalra érvényes - az oszlopok mozgására, a közlekedés általános rendjére vonatkozó - forgalmi rendszabályokat (korlátozásokat).

A *fontossági sorrendet* a hadműveleti feladat határozza meg, és azt az e kérdésben illetékes, esetenként és az adott tagozat egészére mind a csapat, mind a hadtáp jellegű mozgásokra vonatkozóan a *parancsnoknak kell meghatározni*. Amennyiben ezt külön nem szabályozzák, a fontossági sorrendet az alábbi mozgások figyelembevételével kell megállapítani:

- rakétacsapatok, rakéta- és rakétaüzemanyag szállítmányok;
- második lépcsők, tartalékok, ellenlökést (-csapást) végrehajtó erők előrevonása, harcba- (ütközetbe-) vetése;
- löszer- és üzemanyag-szállítmányok; sebesültek kiürítése;
- egyéb csapatmozgások és ellátási szállítmányok (után- és hátraszállítások);
- hadtáp intézetek áttelepítése.

A *forgalmi rendszabályokról* a közlekedésben részt vevő csapatokat, valamint a közúti komendáns (forgalomszabályozó) szerveket idejében tájékoztatni kell, melyeket a legszigorúbban be kell tartani.

A forgalmi rendszabályok (korlátozások) általában tilalmat, utasításokat tartalmaznak. Ezek részben jelzőtáblákkal, részben a közúti komendáns szervek tevékenységével realizálódnak az utakon.

Ezek vonatkozhatnak (forgalmi rendszabályok lehetnek):

- egyes utakra, útszakaszokra, átkelési pontokra;
- idő intervallumokra;
- jármű fajtákra;
- közlekedési irányokra;
- megállások, pihenők tilalmára;
- a megengedett legnagyobb - vagy legkisebb - menetsebességre;
- terhelési (önsúly, tengelysúly, szélességi-magassági) méretekre;
- követési távolságokra;
- álcázási előírásokra, világítási korlátozásokra;
- a polgári forgalom korlátozására, stb.

A forgalom tervezésének befejeztével a közúti komendáns szolgálatra (forgalomszabályozó alegységekre) háruló feladatok végrehajtásának megszervezése és ellátása érdekében a *parancsnok parancsában*, illetve a *közlekedési szolgálat főnök szakmai intézkedésében* meg kell határozni:

- a berendezendő útvonalakat, azok határait, a közúti komendáns szolgálat ellátásáért felelős személyeket;
- az útvonalak, útszakaszok komendánsait, az állandó és ideiglenes jelleggel felállítandó diszpécser-, ellenőrző-áteresztő pontok helyét, parancsnokát, állományát, feladatát, tevékenységük és összeköttetésük módjait;
- a kerülő utakat; a közúti komendáns (út-hídépítő, műszaki, vegyvédelmi, vontató) erőkből és eszközökből képzendő tartalékokat, elhelyezésüket; a kerülő utak aktivizálásakor történő felhasználásuk rendjét és feladataikat;
- az utak forgalomszabályozó erőkkkel, táblákkal és más közúti technikai eszközökkel való berendezésének módjait, követelményeit;
- a katonai és polgári forgalom közlekedésénél érvényesítendő forgalmi rendszabályokat;

- a szükségesség szerinti együttműködésre utalt szerveket, alegységeket; az együttműködés rendjét, tartalmát és módját;
- a parancsok továbbításának, a jelentések megtételének (az oszlopirányító lapok leadásának) rendjét;
- a közúti komendáns készenlét határidejét; a feladatok végrehajtása utáni ténykedések leszabályozását.

A közúti komendáns szolgálat ellátása

A közúti komendáns (a részére meghatározott) terület főnöke (katonai gépkocsiútvonal-szakasz komendánsa) a csapatok tagozatában az adott kötelek parancsnokának (törzsfőnökének); a hadműveleti (seregestest-, tábori hadtáp) és a hátországi tagozatban az illetékes közlekedési szolgálat főnökének van alárendelve. Az általa biztosított utakon folyó fogalom résztvevői számára – az előljárók által megszabottak szerint – a közlekedési rend és fegyelem betartása, helyreállítása érdekében joga van közvetlen utasításokat adni. Ezen utasításokat a közlekedésben részt vevő minden katona és polgári személy köteles haladéktalanul – beosztásra, rendfokozatra való tekintet nélkül – végrehajtani; az intézkedő szolgálati személyt ezirányú feladatában támogatni.

A katonai gépkocsiút (menetvonal, útszakasz) *közúti komendánsa* (ku. kom. z., szd. pk.) a részére megszabott feladatok végrehajtásának megszervezése, a szolgálat feszes ellátása érdekében az alábbi feladatokat kell végeznie:

- a kialakult helyzettől függően hajtsa végre a biztosítandó útvonal (útszakasz) berendezési helyeinek, kritikus szakaszainak (pontjainak) szemrevételezését;

- készítse el a személyi állomány alkalmazására, a technikai eszközök, anyagok felhasználására, biztosítására vonatkozó számvetéseket;

- határozza meg az útszakasz (átkelőhely) közúti komendánsok (század, szakasz-, rajparancsnokok) forgalomszabályozó őrsparancsnokok konkrét feladatait, a közúti komendáns erőkből a forgalomszabályozó technikai- és híradóeszközökből képzendő tartalékokat;

- határozza meg (pontosítsa) a közúti komendáns szervek (ellenőrző-átteresztő pontok, forgalomszabályozó járőrök) részére a katonai rendészeti szolgálat ellátásával kapcsolatos teendőit;

- szabja meg az útkarbantartó-, útberendező-, mozgásbiztosító-, vontató-, mentőalegységek (osztágok) feladatait, határozza meg telepítésük, alkalmazásuk rendjét;

- kísérje figyelemmel a forgalom meghatározott rendjének betartását, idejében intézkedjen a forgalom menetét zavaró akadályok elhárítására, tegyen jelentést a közlekedés rendje megváltozásának okairól, azok felszámolására tett intézkedéseiről;

- a kiszolgált útvonalon (útszakaszon) és azok műtárgyaiban keletkezett rongálódások, rombolások, szennyezettség eseteiben a kritikus szakaszokat zárja le, a kerülő utak aktivizálásával a megszakadt forgalmat terelje át azokra;

- idejében intézkedjen a diszpécser-, ellenőrző-átteresztő pontok, forgalomszabályozó alegységek, tartalékok váltására, begyülekeztetésére, áttelepítésére; biztosítsa, hogy a közúti készenlét elérését, a telepítést, áttelepítést az előírt normán belül teljesítsék;

- ellenőrizze az alárendeltjei részére meghatározott feladatok végrehajtá-

sát, vezesse az előírt okmányokat, továbbítsa a forgalom részére szükséges utasításokat, közleményeket, vegye át továbbításra azok jelentéseit (oszlopirányító lapjaikat) feldolgozásra.

A *katonai forgalom diszpécser-irányítását* a csapatok törzseibe ideiglenesen létrehozott, illetve a ku. kom. csapatok állományába szervezett diszpécser pontokra tartozó állomány végzi. Az irányítás alapjául az előrevonási tervekben, az útforgalmi tervfeladatokban rögzített adatok, illetve a katonai oszlopok (egységek, alegységek, szállítmányok) rejtésére, fedésére alkalmazott oszlopszámozások vagy csapatjelzések, illetve az oszlopok által leadott oszlopirányító lapok (6. sz. vázlat) szolgálnak.

A csapatok és szállítmányok számozása egységesen négyjegyű számrendszer alapján történik, amelyből az első két számjegy az adott kötelék törzsszámát (magasabbegységek és seregtest közvetlen csapatok), a másik két számjegy pedig a mozgások folyószámát (a menetet tervező törzs állapítja meg) jelöli.

A diszpécser-összeköttetést megfelelő hatótávolságú rádióeszközök alkalmazása révén mind az előljáró diszpécser ponttal (tözzsel), mind az alárendelt diszpécser- és ellenőrző-áteresztő pontokkal biztosítani kell. Az előljáró tözzsel ezenkívül vezetékes összeköttetést is ki kell építeni (a célszerűség és lehetőség szerint), illetve a híradás megszakadása esetére, motorkerékpáros hírvívó beállításával szükséges e feltételeket növelni (7. sz. vázlat).

A diszpécser pontok alapvető feladatát (a ku. kom. egységek törzseinél az állandó hadműveleti-ügyeleti szolgálat ellátása mellett) az alábbiak képezik:

- az irányítása alá tartozó diszpécser- és ellenőrző-áteresztő pontok (ku. kom. alegységek) tevékenységének vezetése és ellenőrzése;

- a kiszolgált katonai gépkocsiúton tervezett katonai forgalomnak – a tervfeladatban rögzített adatok szerinti – szervezett irányítása, ellenőrzése, menetütemének szabályozása, szükség szerinti átirányítása;

- a katonai fogalommal kapcsolatos parancsok, közlemények, jelentések átvétele és az érdekeltek felé történő továbbítása;

- a diszpécser ponton áthaladó oszlopok, az oszlopból lemaradt erők, eszközök, valamint az ellenség behatásai következtében a katonai gépkocsiutak és műtárgyai állapotában bekövetkezett változások (szennyezett körletek, rombolások, torlaszok, tüzek, árasztások stb.) helyzetének nyilvántartása, továbbítása, a szükséges intézkedések azonnali megtétele;

- a forgalomban bekövetkezett zavarok okainak, felelőseinek megállapítása, azok elhárítására (felelősségre vonására) vonatkozó intézkedések foganatosítása;

- sugár-, vegyi- és bakteriológiai figyelőszolgálat megszervezése; az ellenes diverziós cselekmények figyelemmel kísérése; halasztást nem tűrő esetekben és helyeken az útszakaszok (objektumok) közlekedés előli lezárása, a kijelölt kerülő utak aktivizálása.

A diszpécser pontok az után- és hátraszállításokat, egészségügyi (sérültek és betegek) kitérítést végző oszlopok, valamint a kisebb kötelékben menetet végrehajtó csapatok, egyedül közlekedő gépjárművek, csoportok irányításának alapvető (kizárólagos) eszközei. Ezért az oszlopparancsnokok részére – az irányítás eme feltételeit – a közúti komendáns szolgálat által telepített diszpécser

pontok helyeinek megadásával, a bejelentkezési kötelezettség pontosításával és az oszlopok által leadandó oszlopirányító lapok helyes kitöltésével kell biztosítani.

A diszpécser pontok az előjáróik felé soron kívül kötelesek jelenteni: a tömegpusztító fegyverek alkalmazásával kapcsolatos adatokat; a közlekedés rendjében bekövetkezett változásokat; az ellenség által – az utak és műtárgyaik, valamint az utakon közlekedő oszlopok ellen intézett – földi vagy légi támadásokat, azok következményeit; a kerülő utak aktivizálását, illetve a közúti tartalékok felhasználásának szükségességét.

Az *ellenőrző-áteresztő pontok* – a diszpécser pontok állományába tartozó *forgalomszabályozó járőrökkel* együtt az útforgalmi tervfeladatban foglalt katonai oszlopoknak a katonai gépkocsútakra való tervszerű beléptetésének, áthaladásának, az útvonalról való kiléptetésének szabályozására; kisebb gépjármű csoportok, egyedül mozgó gépjárművek és személyi állomány (rakománya) közlekedésének jogossága és érvényessége ellenőrzésére hivatottak. Ez utóbbi ténykedésükkel a katonai rendészeti szolgálat tagjaira megállapított köteleességeket és jogokat gyakorolják, illetve azok tagjaival együttesen hajtják végre ezirányú feladataikat.

Az ellenőrző-áteresztő pontok feladatai a magasabbegységek, egységek vonatkozásában kibővíthetők a diszpécser pontokra előírt kötelmekkel is (DEÁP).

Az ellenőrző-áteresztő pontokon az útforgalmi tervfeladatban szereplő oszlopok adategyeztetését – az oszlopok megállítása nélkül – a járművek számozása (jelzése), illetve a menetközben leadott oszlopirányító lapok alapján kell elvégezni. Az EÁP területén az ellenőrzéseket csak a főúttal párhuzamosan vezet, az erre a célra kijelölt mellékútszakaszon lehet végrehajtani.

Az ellenőrző-áteresztő pont állománya köteles az áthaladó oszlopok járművei közé illetéktelenül besorolt (más jelzésű vagy polgári) járműveket – a megkülönböztető jelzést viselő járművek kivételével – az oszlop közlekedésének megszakítása nélkül kisorolni. A kisorolt járműveket át kell irányítani az ellenőrzés céljára kijelölt mellékútszakaszra, végre kell hajtani az ellenőrzést, majd a közlekedés jogosságának megállapítása után, az oszlopok forgalmi szüneteiben engedélyezhető a továbbhaladásuk.

A *forgalomszabályozó őrs* – a közúti komendáns szolgálat legkisebb alegysége – a forgalomszabályozás gyakorlati végrehajtásának alapvető szerve. Felállítási pontján a menetek végrehajtása lebonyolításának közvetlen szabályozását végzi. Állománya őrsparancsnokokból és hovatartozástól függően 1–2 forgalomszabályozó katonából áll.

A forgalomszabályozó őrsök a forgalomszabályozó raj- (szaksz-) parancsnokoknak vannak alárendelve, akik az őrsök felállítását és folyamatos ellenőrzését személyesen kötelesek végrehajtani; azok feladatát az útforgalmi terv adatai – a konkrét helyzet és felállítási helyek – szerint kötelesek leszabályozni.

A csapatutakon is forgalomszabályozó őrsöket kell felállítani a csapatok rendészeti-komendáns alegységei állományából, illetve a feladatra kiképzett (nem szervezetszerű) katonákból, határon túli hadműveleti területen minden esetben; illetve honi- és szövetséges területeket is, amennyiben a felállítási időtartama a 12 órát meghaladja.

Az alkalmazás szükségessége szerint forgalomszabályozó őrsök (egyres forgalomszabályozók) felállítását mindazon helyeken végre kell hajtani, ahol a forgalomszabályozás közötti jelzőtáblákkal és más technikai eszközökkel megbízhatóan nem biztosított, mint:

- megindulási-, szabályozó terepszakaszokon (pontokon);
- menetvonalak keresztezési, elágazási pontjain, illetve a fő gépkocsiutak és harántutak (csapatutak, lánctalpas-, bekötő-, kerülő utakkal való) találkozási pontjain;
- nagyobb lakott helységek (városok) útcsomópontjain; a közepes- és nagy folyóakadályoknál levő, szennyezett kölelekben létesített átjárók, hágók, alagutak, viaduktok be- és kijáratainál, illetve azok végpontjain; valamint
- a veszélyeztetett (az ellenség várható támadási céljával szolgáló, illetve tűz alatt tartott) útszakaszok végpontjainál.

A forgalomszabályozó őrsök telepítésére, áttelepítésére, begyülekeztetésére, feladatának módosítására, fegyelmi felelősségre vonására csak a felállító útszakasz komendánsa, vagy annak szolgálati előjárója intézkedhet. Felállítási posztján (szolgálatának ellátása közben) intézkedési hatásköre kiterjed a hadiforgalomban közelekedő katonai és polgári járművekre egyaránt. Közúti komendáns feladata mellett ellátja az adott pont őrzését és védelmét.

A forgalomszabályozó katona az előjáró parancsát juttatja érvényre, ennek megfelelően a Szolgálati Szabályzatban a felállított őrs-, illetve a Katonai Rendészeti Utasításban a járőr tagjaira megállapított kötelek és jogok illetik meg.

III.

Katonai gépkocsiutak kijelölése és berendezése a koalíciós FRONT (hadsereg) támadó hadműveletében

Az utak biztosításának megszervezésekor a 3. sz. vázlaton bemutatott katonai gépkocsiutak rendszeréből és az adott tagozatok területi felelősségéből kell kiindulni.

Eszerint:

- z. utak: a z. ellátó szakaszától a küzdők vonaláig;
- e. utak: az ER-től a z. ellő szakaszokig;
- ho. gk.-utak: a HOR-tól az ER-akig;
- HDS. gk.-utak: a HMB (HMBR)-tól a HOR-akig (ho. rak. o.-okig);
- FRONT (T. HTP.) gk.-utak: a FMB (TMB)-tól a FEB (TEB)-on keresztül a HMB (HMBR)-okig;
- központi gk.-utak: az MNK területén kijelölt és berendezett utak.

A közlekedés (előrevonás, átcsoportosítás, után- és hátraszállítások stb.) várható intenzitásának megfelelően az adott tagozatokban kijelölendő és berendezendő utak mennyisége naponként a következők szerint alakulhat:

Tagozatok szerint		Utak szerint			
		Fő gépkocsit		Kisegítő (tartalék)	Egyéb utak
		frontális	haránt		
Csapat HTP	zászlóalj	1	1-2	1	-
	ezred	1-2	1-2	1-2	2-4
	hadosztály	2	1-2	2	6-8
HDM HTP	HDS - Hdt.	2-3	2-3	2-3	15-20
	FRONT - táb. HTF	2-4	6-8	2-4	20-30
Közp. HTP.	MNK (HÁVP)	2-3	3-4	2-3	20-30

A közúti biztosításért az adott harcászati-hadműveleti tagozatban a parancsnokok (törzsfőnökök) – parancsnok hadtáphelyettesek (közlekedési szolgálat főnökök); központ utak esetében (a háterszágba kijelölt utakon) a KPM felelős.

Az utak előkészítését, berendezését és fenntartását *csapatutak* esetében a csapatműszaki erők, kisebb részben szervezetszerű forgalomszabályozó alegységek, nagyobb mértékben feladatukra felkészített nem szervezetszerű forgalomszabályozó katonák; a *badserég tagozatban* a komplex biztosítási feladatokra szervezett ö. közúti komendáns zászlóalj; a *FRONT* (Tábori hadtáp) *tagozatban* (sávjában) az ugyancsak komplex rendeltetésű közúti komendáns dandárok (együttműködve a műszaki csapatokkal); míg a központi gépkocsit utak (háterszág) esetében az előkészítést és helyreállítást a KPM közúti út-híd helyreállító osztagai és a HÁVP alárendeltségében levő közlekedési dandár közúti erői; a *közúti komendáns szolgálat* ellátását a forgalomszabályozó zászlóalj végzik. A MNK területén a helységeken keresztül vezető utak forgalomszabályozási feladatába a felvonulási, előrevonási időszakban besegíthetnek a BM és a Munkásőrség erői is.

Bonyolult a közúti biztosítás a forgalomszabályozás megszervezése a központi hadtápban (az MNK területén) a megindulási helyzet elfoglalásakor átcsoportosításakor, második lépcsők, tartalékok begyülekeztetések stb. Itt figyelembe kell venni azt a tényt, hogy az MN szárazföldi seregtestjei a Front alárendeltségébe kerülnek és ezek hadtápbiztosítását pedig az MN Tábori Hadtáp végzi. Az MNK területén ezenkívül feladatot hajtának végre a HLHDS CSREP és HÁVP alárendeltségébe tartozó csapatok, melyek szintén meneteket és szállításokat hajtának végre.

Kiindulva az MNK helyzetéből, ahol különböző alárendeltségű és feladatok megoldó seregtestek helyezkednek el és ezek hadtápbiztosítását különböző helyeken települt bázisok (raktárak) látják el, és így ennek figyelembevételével kell a közúti biztosítási feladatokat ezek részére megoldani.

A közúti biztosítási feladatok megszervezésekor a Front felépítéséből kell kiindulni, melyet az EFEP direktívája határoz meg, beleértve a nemzeti seregtesteket is. Ebből kiindulva a hadtáp felépítését a Front Parancsnok elhatáro-

zásának megfelelően, a hadműveletek biztosítása érdekében kell megszervezni és e cél biztosítása érdekében kell végrehajtani.

Ennek megfelelően a Magyar Népköztársaság (MNK) területén a közúti biztosítást, a forgalomszabályozást a Front az MNVK Hadművelési Csoportfőnökséggel együttműködve az MN közlekedési (MN HTP) szolgálat bevonásával szervezik meg. Itt meghatározzák (a hadművelési helyzetnek megfelelően) a különböző rendeltetésű és irányú katonai gépkocsiutakat és kijelölik azokon a közúti biztosítást végző erőket, szabályozzák az utak igénybevételét a különböző rendeltetésű seregtestek és azok ellátását biztosító szervek részére.

Veszélyeztetettség időszakában, a FRONT (HDS) hadműveletek előkészítése megszervezése időszakában a gépkocsiutak tagozatonkénti teljes rendszere az MNK területére koncentrálódik, a területi felelősség megtartásával. A kiinduló helyzet egy lehetséges változatát a 8. sz. *vázlat* mutatja be, ahol is a gépkocsiút-hálózatának mintegy 40%-át az elvonuló csapatok rendezik be. A 9. sz. *vázlaton a támadó hadművelet* során kialakuló helyzet érzékelhető, amikor is a csapatok és a hadsereg tagozata, illetve a FRONT (Tábori Hadtáp) úthálózatának egy része már határon túli területen került aktivizálására, egy részével pedig (a FMB, illetve TMB áttelepüléséig) még a honi terület úthálózatát veszi igénybe.

További részletes feldolgozó munkát igényel annak vizsgálata, hogy a közúti biztosítást miként lehetne még célszerűbben megszervezni, amennyiben a FMB és a TMB is honi területen (az MNK területén) funkcionál. Leszögezhető, hogy e helyzetben is a területi felelősség a kiindulási alap. A FMB-től és a TMB-től vezető frontális- és az ezeket összekötő haránt utak biztosítását (a FRONT direktívájában előírtak és az MNVKF követelménytámasztása szerint – az MN KSZF koordinálása alapján – az MN Tábori hadtáp közúti komendáns magasabbegységének alkalmazásával a FMB, illetve a TMB és a HMB (HMBR), valamint az MNK területén kijelölt központi utakon az államhatárig az MN HÁVP alárendeltségébe tartozó forgalomszabályozó egységek végzik. E bonyolult helyzet megszűnik és a központi gépkocsiutak biztosításával kapcsolatos kérdések egyértelművé válnak a FRONT és Tábori hadtáp bázisok határon túlra való áttelepülésével (3. sz. *vázlat*).

(Az 1-9. sz. *vázlatok a folyóirat végén találhatók.*)